

Poznajemy przyrodę

WSZYSTKIMI ZMYSŁAMI

Poznajemy przyrodę

WSZYSTKIMI ZMYŚLAMI

Dźwięki przyrody (Magnetofon)

W lesie lub nad jeziorem {15 min}

Cel: zwrócenie uwagi na różnorodność dźwięków w otaczającym nas środowisku; uaktywnienie zmysłu słuchu.

- Korzystając z ciszy rejestrujemy wszystkie zasłyszane dźwięki.
- Co trzeba by zarejestrować dźwięk? Magnetofon! Tak się składa, że akurat mamy tu magnetofony. Magiczne magnetofony (tj. kartoniki ok. 12 x 7 cm); Czy sam magnetofon wystarczy? Nie, potrzebny jest jeszcze mikrofon! No i proszę, mikrofony też mamy! Oczywiście magiczne (ołówki); Rozdajmy po kartoniku i ołówku.
- Poprośmy o zarejestrowanie na magnetofonie każdego dźwięku jaki wychycimy z otoczenia.
- Zasada jest taka, że na środku kartonu stawiamy kropkę, która oznacza miejsce, w którym się znajdujemy; Góra kartonika oznacza obszar przed nami, a dół obszar za nami; Każdy dźwięk odwzorowujemy na kartoniku za pomocą słów, rysunku lub symbolu, uwzględniając też kierunek i odległość do jego źródła.
- Prosimy, by uczniowie usiedli w rozproszeniu, tak by wzajemnie sobie nie przeszkadzali. Niech teraz każdy posiedzi w ciszy, z zamkniętymi oczyma przez 5 minuty i nasłuchuje, rejestrując dźwięki, które usłyszy.
- Gdy uczniowie zgłoszą gotowość, zbierz całą grupę i omówcie otrzymane wyniki.
- Poproś, by uczniowie po kolei omówili po jednym zanotowanym dźwięku, wskazując kierunek skąd dobiegał. Gdy lista usłyszanych dźwięków zostanie wyczerpana zapytaj, czy spodziewali się ich tak wiele? Zapytaj, które dźwięki wydały się im miłe dla ucha, a które stanowiły zakłócenie spokoju? Zapytaj, które z nich były „dźwiękami przyrody”, a które pochodziły od człowieka? Jakie emocje budzą w nich jedno, a jakie te drugie?

Paleta barw

w parku {15 min}

Cel: zwrócenie uwagi na różnorodność barw w otaczającym nas środowisku; poszerzenie działania zmysłu wzroku.

- Wczoraj obserwowaliśmy tu niezwykle zjawisko. Padał deszcz i świeciło słońce. Wiecie, co wtedy pojawia się na niebie?; „Tęcza!”; „No i w pewnym momencie przeleciał odrzutowiec, uderzył w tęczę, a ta rozpadła się na mnóstwo kawałeczków, które rozsypały się po ziemi właśnie tutaj”.
- Zaproponuj uczniom, by każdy/a indywidualnie poszukał/a tych cząstek tęczy i stworzył z nich paletę - taką jakiej używają artyści.
- By to zrobić rozdaj uczniom kawałki brystolu (palety) oraz tubki z klejem. Każdy uczestnik umieszcza na wysmarowanej klejem powierzchni palety zebrane „kolory”. Mogą to być dowolne elementy otaczającej przyrody: liście, płatki, kawałki kory etc. Można też rysować bezpośrednio fragmentem rośliny po suchej paletce.

Uwaga! Trzeba przypomnieć uczniom, że nie wolno zbierać żywych owadów, grzybów, itd.

Nie zapomnij omówić z uczniami wyników ich pracy.

Pamiętliwa luneta

na plaży przy jeziorze, lub w innym punkcie widokowym {20 min}

Cel: zwrócenie uwagi na różnorodność otaczającego nas świata.

- Poproś, by dzieci usiadły w kręgu, twarzą na zewnątrz.
- Powiedz, że jeśli patrzy się na świat przez „czarodziejską lunetę”, można zobaczyć wszystko inaczej i dostrzec wiele rzeczy niewidocznych gołym okiem. No i oczywiście, że akurat masz taką lunetę..
- Rozdaj dzieciom arkusze papieru i poproś, by zwinęły je w tubę o średnicy ok. 3-4 cm. Tak powstała luneta.
- Rozdaj też ołówki i powiedz. Że dopiero teraz ich lunety zyskały „czarodziejską moc” i mogą rejestrować obrazy.
- Poproś, by każde dziecko wybrało sobie dowolny obiekt w otoczeniu (może to być drzewo, skała, wystająca z wody kłoda, gałąź, dom, pomost, strumień, las, etc., cokolwiek) i uważnie mu się przyjrzało poprzez „lunetę”.
- Poproś następnie, by wszyscy rozwinęli swoje „czarodziejskie lunety” i na górze arkusza wpisali nazwę lub określenie rzeczy, której się przyglądali.
- Teraz poproś, by każdy podał swoją „lunetę” koledze lub koleżance siedzącej o trzy miejsca dalej po prawej stronie.
- Otrzymawszy nową lunetę dzieci znów oglądają przez nią „swój” wybrany wcześniej obiekt, ale tym razem niech wpiszą jakiego jest koloru. Następnie niech przekażą „lunetę” znowu osobie siedzącej o trzy miejsca dalej po prawej stronie.
- W kolejnych rundach „krążenia lunety” dzieci wpisują kolejne cechy „swojego obiektu:
 - Czy jest duży, czy mały?
 - Jakiego jest kształtu?
 - Czu jest suchy, czy mokry?
 - Czy jest ciepły, czy zimny?
 - Czy jest smutny, czy wesoły?
 - Czy jest groźny, czy przyjazny?Możesz zmieniać ilość i rodzaj pytań wg własnego uznania.
- Na koniec poproś, by każdy przeczytał głośno, co trzymana akurat przez niego „luneta” zarejestrowała w swojej „czarodziejskiej” pamięci.
- Zapytaj, czy wszystkie wpisy są takie same? Czy patrząc gołym okiem, zauważyliby aż tyle różnych cech otaczającego ich świata?

Uwaga: jeśli liczba zadanych pytań pomnożona przez 3, gdy luneta jest przekazywana co trzeciej osobie, jest równa ilości uczestników zabawy (lub przez 2, gdy luneta jest przekazywana co drugiej osobie), wtedy po ostatnim pytaniu luneta wróci do swojego pierwszego właściciela. Zapis będzie wtedy odbierany bardziej osobiście.

Magiczny wyzwalacz zapachów

w parku, lesie lub na łące {15 min}

Cel: zwrócenie uwagi na różnorodność zapachów w otaczającym nas środowisku; uaktywnienie zmysłu węchu.

- Ustaw dzieci w kręgu i pokaż im słoik z kolorowym płynem i zanurzonymi w nim kawałkami gąbki.
- Powiedz, że jest to magiczny płyn, który uwalnia zapachy. Jeśli nasączoną tym płynem gąbką potrze się liść, korę drzewa, źdźbło trawy itd. wyzwoli się ukryte w nich zapachy.
- Rozdaj wszystkim dzieciom po kawałku gąbki nasączonej „magicznym płynem” i poproś, by rozeszły się wokół i spróbowały „wyzwolić” jak największą ilość zapachów roślin.
- Po 5-10 minutach zwołaj uczestników, ustaw ich ponownie w kręgu i zbierz gąbki do słoika.
- Zapytaj dzieci, ile różnych zapachów rozpoznały? Może ktoś rozpoznała dwa zapachy? Może pięć? Porozmawiaj o tym, co te zapachy im przypominają (np. czosnek, TikTaki).
- Na koniec wyjaśnij tajemnicę „magicznego płynu”. Powiedz, że jest to zwykła, zabarwiona woda. A jego czarodziejska moc polega na tym, że uruchamia naszą wyobraźnię.

Koktajl Zapachów

w lesie lub nad jeziorem {15 min}

Cel: zwrócenie uwagi na różnorodność zapachów w otaczającym nas środowisku; uaktywnienie zmysłu węchu.

- Poproś, by uczniowie w parach lub w małych grupach udali się na krótką wędrowkę z zadaniem zebrania do otrzymanych pojemników małych fragmentów roślin, ściółki lub próbek gleby. Poproś, by przed wrzuceniem do pojemnika roztarli próbki w palcach i poznali ich specyficzny zapach.
- Poproś, by stworzyli swoje własne, niepowtarzalne kompozycje zapachowe. Zwróć uwagę, że takie mieszanie zapachów jest podstawą komponowania perfum ...
- Zabawa trwa około 10 minut, po tym czasie każda para próbuje zapamiętać „swoją bukiet zapachowy”.
- Usadowieni w kręgu uczestnicy z zamkniętymi oczyma próbują wskazać wśród podawanych im kolejno do wąchania kompozycji ich własną.
- Na koniec można przeprowadzić głosowanie na „najprzyjemniejszy” i „najbrzydliwszy” zapach.

Odnajdź swego przyjaciela

w lesie {15 min}

Cel: nawiązanie kontaktu emocjonalnego z przyrodą;
uaktywnienie zmysłów dotyku i węchu.

- Poproś by dzieci dobrały się parami.
- Jedno z dzieci zawiązuje oczy drugiemu, obraca go kilka razy i prowadzi („myląc” drogę) do wybranego przez siebie drzewa.
- Zadaniem dziecka z zawiązanymi oczyma jest poznanie i zapamiętanie wybranego drzewa. Poznanie odbywa się za pomocą dotyku.
- Dziecko, które wybrało dane drzewo zachęca badającego do sprawdzenia różnych własności tego drzewa: Czy jest grube? Czy kora jest gładka? Czy na korze są jakieś rany, uszkodzenia lub zgrubienia? Czy ma dużo gałęzi w zasięgu rąk badającego? Czy u jego podstawy wyrastają gałązki (zwane wilkami)? Czy pień drzewa łączy się z pniem sąsiedniego?
- Drzewo można dotykać rękoma, obejmować, przytulać. Ważne, by jak najlepiej je poczuć.
- Po upływie ok. 3 minut dziecko, które wybrało dane drzewo odprowadza badającego do punktu wyjściowego, „myląc” przy tym drogę. Następnie zdejmuje badanemu opaskę i prosi, by samodzielnie odnalazło „swoje” drzewo.
- Potem następuje zmiana ról.

Cząstka przyrody

nad jeziorem lub w lesie {15 min}

Cel: zbudowanie więzi emocjonalnej z przyrodą.

- Wytłumacz dzieciom, że człowiek jest „cząstką” przyrody. Otoczony jest przez bogaty świat różnych form przyrodniczych, od których zależy jego życie, a one zależą od człowieka.
- Poproś dzieci, by rozejrzały się uważnie wokół siebie. Niech wybiorą sobie jakiś element otoczenia. Może to być roślina, kamień, strumień, fala. A może komuś uda się dostrzec jakieś zwierzę !
- Teraz poproś, by dzieci spróbowały naśladować wybrany obiekt. W pierwszej fazie dobrze jest pozwolić wszystkim odegrać ich role równocześnie, w celu przećwiczenia, oswojenia się i nabrania odwagi.
- W następnej fazie zorganizuj konkurs, w trakcie którego dzieci, rozglądając się dookoła, będą zgadywać - kto, co przedstawia?
- Po odgadnięciu, zapytaj daną „cząstkę przyrody” co czułaby, gdyby przyszły dzieci hałasując, usiłując ją złapać, złamać, zerwać, kopnąć ... ?

Foto-Pstryk

w parku, lesie lub na łące {40 min}

Cel: pobudzenie wrażliwości estetycznej i rozwinięcie wzajemnego zaufania; skupienie uwagi.

- Wyjaśnij dzieciom, że są na wycieczce fotograficznej. Ich zadaniem jest wykonanie zdjęć najbardziej interesujących lub najpiękniejszych obiektów, które chcieliby pokazać innym. Czego trzeba, by wykonać fotografię? ... aparatu fotograficznego, oczywiście!!! Poproś, by dzieci nie sięgały po smartfony, bo masz dla nich znacznie lepszy aparat niż ten w komórce. Twój jest „magiczny”...
- Podziel grupę na pary - jedna osoba zostanie „aparatem fotograficznym”, a druga „fotografem”.
- „Fotograf” prowadzi „aparat fotograficzny” za rękę w poszukiwaniu miejsca do sfotografowania. W tym czasie „aparat fotograficzny” trzyma oczy zamknięte, a „fotograf” dba o jego bezpieczeństwo. W tym czasie „aparat fotograficzny” zachowuje milczenie.
- Gdy „fotograf” wybierze obiekt godny „uwiecznienia” (kwiat, liść, korę etc.), podprowadza „aparat fotograficzny” do tego obiektu i nakierowuje nań jego twarz w taki sposób, by po otwarciu oczu przez „aparat fotograficzny” obiekt ten stał się głównym obrazem, który mu się ukaże.
- Żeby wykonać zdjęcie „fotograf” łagodnie klepie „aparat fotograficzny” w ramię mówiąc „pstryk” - osoba będąca „aparatem fotograficznym” otwiera wtedy oczy. Następnie, po 3-5 sekundach, po ponownym klepnięciu w ramię i wypowiedzeniu słowa „pstryk” przez fotografa, zamyka je jak aparat migawkę. Jeśli tego nie zrobi „zdjęcie” będzie „prześwietlone” (tzn. uwaga „aparatu fotograficznego” ulegnie rozproszeniu!).
- Fotograf może zmienić kąt widzenia „aparatu fotograficznego” przez wymianę obiektywu. By dokonać „zmiany obiektywu” nasz „fotograf” mówi swojemu „aparatu fotograficznemu”, że następne ujęcie będzie wymagało obiektywu do zbliżeń (np. kwiaty), obiektywu szerokokątnego (np. panorama) lub teleobiektywu do zdjęcia z dużej odległości (np. zwierzęta).
- Po ok. 10 minutach następuje zmiana ról.
- Gdy wszyscy zbiorą już kolekcję obrazów z wycieczki fotograficznej, poproś dzieci, by „wywołały” swoje zdjęcia z pamięci swoich „aparatów fotograficznych”. Rozdaj kartoniki i ołówki. Poproś by każde dziecko narysowało najciekawsze kadry zapisane w ich pamięci. Jeśli ktoś uskarża się na brak zdolności plastycznych powiedz mu, że za jakość zdjęcia odpowiada przecież fotograf, a nie on...
- Porozmawiajcie o obrazach utrwalonych w pamięci ich aparatów fotograficznych.

Wycieczka małego stworzenia

w parku {15 min}

Cel: obserwacja życia na powierzchni gleby.

- Zaproponuj dzieciom wycieczkę. Wyjaśnij, że nie będzie to zwykła wycieczka ale taka, która zaprowadzi nas do świata małych stworzeń. Żyją one obok nas, na powierzchni ziemi, między źdźbłami trawy, pod suchymi liśćmi. Wszędzie. Praktycznie pod naszymi stopami.
- Rozdaj każdemu sznurek o długości 1 - 1,5 metra oraz lupę.
- Poproś, by związali końce sznurka i położyli w wybranym przez siebie miejscu na ziemi, tworząc niego okrąg.
- Poproś, by każdy położył się na brzuchu i przyglądał się ziemi z bliska używając lupy, z odległości nie większej niż 10 cm.
- Powiedz, by każdy wyobraził sobie, że jest małą mrówką. Pomagaj w poszukiwaniach pytaniami, np.:
 - Jaki jest świat, po którym podróżujesz?
 - Kto znajduje się poblizu ciebie?
- - Czy jest przyjazny, czy niebezpieczny dla ciebie (jako mrówki)?
 - Czy ten ktoś może cię zjeść?
 - Czy ten ktoś ciężko pracuje?
 - Jak byś się czuł, gdybyś był tym błyszczącym, zielonym chrząszczem (pajakiem, dżdżownicą, ślimakiem etc), którego akurat obserwujesz?
 - itd.
- Gdy wszyscy skończą, poproś żeby usiedli w kole.
- Zapytaj sąsiada po lewej stronie (np. Roberta), jakiego koloru było stworzenie, które go najbardziej zainteresowało. Gdy powie, że była to np. czerwona biedronka, powiedz do wszystkich:
 - „Robert spotkał czerwoną biedronkę, a ja błyszczącego chrząszcza”.
- Poproś, by sąsiad po twojej prawej powtórzył twoje spostrzeżenie o dodał swoje, np. „Robert spotkał czerwoną biedronkę, pan Andrzej błyszczącego chrząszcza, a ja pająka z długimi nogami”. Itak po kolei, aż kolejka wróci do twojego sąsiada po lewej.
- Możesz pytać o kolory, kształty, charakter itp. Napotkanych zwierząt, a także o rośliny, kamyczki i in.

Uwaga: Pozwól uczestnikom zmienić miejsce „podróż” proponując przy tym inną rolę, np. biedronki, dżdżownicy itp.

Wędrówka mikrusa

w parku {15 min}

Miejsce zabawy, to podnóże rozłożystego drzewa (które ma nisko wiszące gałęzie) lub polanka otoczona różnymi drzewami; ważne, by miejsce było w miarę płaskie, pozbawione przeszkód (jamy, leżące kłody lub gałęzie, miejsca podmokłe lub błotniste itd.), tak, by można było poruszać się bezpiecznie, bez patrzenia pod nogi.

Cel: zmiana perspektywy, z której obserwujemy świat wokół nas.

- Powiedz, że istnieje wiele perspektyw z jakich różne stworzenia oglądają świat. My jesteśmy przyzwyczajeni do naszej więc nie znamy świata widzianego z dołu, z perspektywy mrówki lub z lotu ptaka. Ale nic straconego. Akurat masz w plecaku specjalny przyrząd do zmieniania sposobu patrzenia na świat... (magiczny??)
- Rozdaj dzieciom po lusterku.
- Zaproponuj, by każdy uczestnik obszedł drzewo lub polankę dookoła ze spuszczoną głową, patrząc w lusterko, w którym będzie się odbijać korona drzewa/ drzew powyżej. Zachęć, by dzieci penetrowały cały teren, blisko pnia drzewa, pod wysokimi i pod niskimi konarami, zaglądając pod okoliczne krzewy, także pod niskie krzewinki, czy rośliny zielne, a nawet pod grzyby lub inne obiekty, na które zwykle patrzymy „z góry”. Zachęć, by obserwacja objęła także chmury (uwaga na słońce!).
- Zaproponuj, by każdy uczestnik powtórzył spacer zadzierając głowę do góry i porównał, co widzi w obu przypadkach, a czego widzieć nie może (uwaga: nie wrywamy niskich roślin, czy grzybów - obserwacje muszą być prowadzone „przyżyciowo”)
- Zaproponuj, wykorzystanie innych, niecodziennych perspektyw, np. oglądanie lasu przez własne rozstawione nogi (czyli do góry nogami).
- W podsumowaniu pytamy: co widziały; jak im się to podoba; czy chciałyby świat widziany z tej nowej perspektywy znajomym (rodzicom); czy chciałyby, by ten świat pozostał niezniszczony (by inni też mogli go widzieć). Jeśli wśród obserwacji trafią się złamane gałęzie, kopnięty grzyb, wyrwane rośliny, czy śmieci, to warto zapytać co o tym myślą; co będzie z tym miejscem, gdy będzie tak niszczone.

Wielkie poszukiwania

w parku, lesie lub na łące {25 min}

Cel: skupienie uwagi na przyrodzie; budowanie kontaktu z przyrodą.

- Powiedz, że otaczająca nas przyroda pełna jest niezwykłych i dziwnych zjawisk; pełna jest różnych tajemnic. Zaproponuj wielkie poszukiwania, które pozwolą na odkrycie niektórych z nich.
- Ustalcie miejsce, które będzie „obozem bazowym” wyprawy. Stąd dzieci będą penetrować okolicę i tu wrócą ze swoimi trofeami.
- Rozdaj każdemu z dzieci listę rzeczy do poszukiwania. Lista powinna zawierać 5-10 pozycji (zależnie od wieku dzieci), które wybierzesz zależnie od miejsca i pory roku.
- Zadaniem każdego uczestnika zabawy jest odnaleźć i zebrać do woreczka (lub koszyczka/pudełka) różne „cosie”, które ich zdaniem posiadają cechę wymienioną na liście. Nie udzielaj żadnych wyjaśnień odnośnie tego, co znaczą stwierdzenia na liście - to dzieci będą musiały wyjaśnić, dlaczego uważają, że tak jest.
- Na wykonanie zadania dzieci dostają ok. 10 minut. Uwaga: z różnych względów (bezpieczeństwo grupy, wymogi parku narodowego) możemy ograniczyć teren penetracji.
- Po powrocie, każde dziecko przedstawia swoje znaleziska, uzasadniając dlaczego uważa, że dany przedmiot posiada cechy wymienione na liście. Możemy prosić po kolei dzieci, by pokazały wszystkie swoje znaleziska (będzie sprawniej), lub odnosić się do kolejnych pytań i prosić, by każde dziecko przedstawiło swoją odpowiedź (łatwiej będzie ukazać skalę różnorodności rozwiązań podejmowanych przez dzieci). Musimy pamiętać, że na naszej liście są rzeczy nieistniejące (np. coś naturalnego, całkowicie prostego; coś naturalnego, zupełnie bezużytecznego), a dla większości można podłożyć prawie dowolną treść (a w każdym razie wiele). Dlatego istotą jest dopytywanie „dlaczego tak uważasz?”, bez narzucania żadnych gotowych rozwiązań.
- W podsumowaniu należy odnieść się do sensu wynikającego z wybranego zestawu własności, np.: że wszystkie elementy przyrody są potrzebne i czemuś służą; że różne elementy przyrody, które dla nas są bez znaczenia, są ważne dla innych ludzi; że ludzie zostawiają bardzo dużo śmieci, skoro jest ich najwięcej wśród znalezisk; itd.

Lista rzeczy do szukania (propozycje):

coś, co mógłbyś pokochać • nasionko niesione przez wiatr • liść z jakąś naroślą
• trzy różne nasiona • kawałek skorupki jajka • coś, co magazynuje ciepło •
coś naturalnego, całkowicie prostego (czyli pozbawionego krzywizny) • pułapka
na słońce • coś, co ci przypomina samego siebie • coś ważnego dla przyrody •
coś bez znaczenia dla przyrody • coś wydającego odgłosy • dwa odpadki
zostawione przez człowieka • coś naturalnego, zupełnie bezużytecznego •
nadgryziony liść (nie przez człowieka) • coś, na czym da się muzykować • coś
wyrzuconego • opadły liść buka • coś puszystego • coś, co pachnie • coś
miękkiego • coś chłodnego • piórko • cierń • coś okrągłego • coś twardego •
coś pięknego • coś ostrego • coś białego • coś co chciałbyś/chciałabyś poka-
zać mamie • coś nad czym mógłbyś/mogłabyś zapłakać • ślad pobytu jakiegoś
zwierzęcia • ślad pobytu człowieka